

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

УЛОГА КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ У МУП-у
-СЛУЧАЈ ПУ ПАНЧЕВО-

ДИПЛОМСКИ РАД

МЕНТОР:

др Зоран Драгишић,
редовни професор

КАНДИДАТ:

Рената Млеков 276/14

Београд, 2019. године

Садржај

Увод.....	1
1. Министарство унутрашњих послова Републике Србије	3
1.1. Организациона структура Министарства унутрашњих послова.....	7
1.2. Организациона схема Министарства унутрашњих послова.....	15
2. Полиција у Србији	16
3. Управа криминалистичке полиције	20
4. Полицијска Управа Панчево	21
5. Анализа извршених кривичних дела на територији Републике Србије са посебним освртом на Полицијску управу Панчево за период од 2014. до 2018. године.....	23
5.1. Појам кривичног дела	23
5.2. Анализа кривичних дела.....	24
5.3. Кривична дела из области привредног криминала	27
5.4. Кривична дела убиство и тешко убиство	29
5.5. Кривично дело разбојништво	33
Закључак	35
Литература	36

Увод

Овај рад се бави проучавањем улоге Министарства унутрашњих послова, конкретно Подручне Полицијске управе Панчево, тј. Одељења криминалистичке полиције, у систему безбедности Републике Србије.

Географски положај територије Јужног Баната, које покрива ПУ Панчево са својих осам општина, а која се наслања на главни град Републике Србије, река Дунав која протиче кроз наведену територију као и граница са Републиком Румунијом усложњавају безбедносну проблематику наведене Полицијске Управе. На исту такође утиче и развијена хемијска индустрија у самом граду Панчеву (тзв. Јужна индустријска зона, у којој се налазе три привредна гиганта од стратешке важности за Републику Србију, и то: Рафинерија нафте Панчево, ХИП Петрохемија и ХИП Азотара – у стечају).

У протеклим деценијама на десетине фабрика је затворено, те је велики број радника остао без посла. Као неминовна појава почетком деведесетих година је отварање „Бувље пијаце Панчево“ које је израсло у легло криминала и стетиште криминалаца из региона. Ту се могу наћи ситни шверцери из земље и иностранства (углавном Републике Румуније, Републике Бугарске и Народне Републике Кине). Такође је присутна међународна група џепароша, а велики је промет нецарињене робе – акцизних производа (од одеће, преко електро материјала, ауто делова, техничке робе, до цигарета и резаног дувана). Ова врста проблематике доводи до великог броја кривичних дела из области привредног криминала, која се тешко откривају и доказују, до честих имовинских деликата (најчешће крађа, тешких крађа и разбојништва), а која се тешко разјашњавају због међународне структуре криминалаца који често непријављено бораве на овом подручју.

Споменута граница са Републиком Румунијом, која протиче како кроз копнени део тако и делом преко реке Дунав представља значајан изазов за сузбијање шверца, а у складу са текућом проблематиком илегалних миграција свакодневна је појава нелегалног прелаза државне границе од стране миграната. Реком Дунав, пошто је то међународни пловни пут, превози се свакојака роба (од игле до локомотиве), те је честа појава „пирата“ који пљачкају транзитне бродове. Значајан проблем представља и превоз нафте и нафтних деривата од Рафинерије нафте Панчево ка Црном мору.

На безбедносну ситуацију у значајној мери, углавном на општи криминал утиче и близина Београда, који је удаљен свега двадесетак км од Панчева. Често се појављују виђенији

„криминалци високог калибра“, а извршиоци са ове територије се често скривају на територији Београда.

Овим радом представљам улогу и значај ПУ у Панчеву у борби против криминала Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

1. Министарство унутрашњих послова Републике Србије

Због недостатака докумената тачан датум оснивања Министарства унутрашњих послова (у даљем тексту Министарство) није могуће са сигурношћу установити. Приликом оснивања носило је назив Министарство унутрашњих дела (Попечитељство внутрених дела). Сматра се да је одлука о његовом оснивању донета између 8 - 20. јануара 1811. године на Скупштини устаничких старешина која је била одржана у Београду. За првог министра (попечитеља внутрених дела) изабран је кнез Јаков Ненадовић (Перишић, 2002).

Када се дефинишу унутрашњи послови користи се термин послови безбедности. Најважнији део унутрашњих послова су управо послови безбедности. Послови безбедности јесу поступци којима се реализују задаци безбедности. Спољна и унутрашња безбедност државе могу бити угрожене на различите начине. Из тог разлога је тешко направити списак свих послова и задатака којима систем безбедности штити државу. Међутим неки послови безбедности се групишу као трајни послови и задаци, и утврђени су законима из области унутрашњих послова, Кривичним закоником, прекршајним законом и другим. (Стајић, 2013). Под унутрашњим пословима се подразумевају законом прописани послови државне управе које извршава Министарство. Извршавањем ових послова остварује се и унапређује безбедност грађана и материјалних добара, подржава се владавина права и омогућава остваривање Уставом и законом утврђених људских и мањинских права и слобода (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

У Министарству унутрашњих послова оформљују се организационе јединице у сврху вршења одређених послова. Врсте организационих јединица, њихова седишта и подручја за које се образују у надлежности су Владе Републике Србије (у даљем тексту Влада). Влада доноси одлуке и о унутрашњем уређењу Министарства. На сагласност Владе, Министар унутрашњих послова (у даљем тексту Министар) организује делокруг и категоризацију организационих јединица Министарства, број радних места, врсту, статус и систематизацију, као и радна места са специјалним условима за њихово заузимање, начин руковођења, планирања и извршавања послова на основу правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Законом о министарствима наведени су послови државне управе које извршава Министарство унутрашњих послова. Ови послови односе се на:

- 1) „заштиту живота, личне и имовинске безбедности грађана;
- 2) спречавање и откривање кривичних дела и проналажење и хватање учинилаца кривичних дела и њихово привођење надлежним органима;
- 3) одржавање јавног реда и мира;
- 4) пружање помоћи у случају опасности;
- 5) склоништа;
- 6) обезбеђивање зборов и других окупљања грађана;
- 7) обезбеђивање одређених личности и објеката, укључујући и страна дипломатска и конзуларна представништва на територији Републике Србије;
- 8) безбедност, регулисање и контролу саобраћаја на путевима;
- 9) безбедност државне границе и контролу преласка границе и кретања и боравка у граничном појасу;
- 10) боравак странаца;
- 11) промет и превоз оружја, муниције, експлозивних и одређених других опасних материја;
- 12) испитивање ручног ватреног оружја, направа и муниције;
- 13) стварање услова за приступ и реализацију пројеката из делокруга тог министарства који се финансира из средстава претприступних фондова Европске уније, донација и других облика развојне помоћи;
- 14) заштиту од пожара;
- 15) држављанство;
- 16) јединствен матични број грађана;
- 17) електронско вођење података о личности;
- 18) пребивалиште и боравиште грађана;
- 19) личне карте;

20) путне исправе;

21) међународну помоћ и друге облике међународне сарадње у области унутрашњих послова, укључујући и реадмисију;

22) азил;

23) илегалне миграције;

24) обучавање кадрова;

25) управно решавање у другостепеном поступку по основу прописа о избеглицама, као и друге послове одређене законом“ („Службени гласник Републике Србије“, број 44/2014, 14/2015, 54/2015, 96/2015-др. Закон и 62/2017).

Стратегија развоја Министарства унутрашњих послова наглашава да Министарство има успостављену визију, мисију и опште циљеве које тежи да испуни. Визија Министарства јесте да оно може да гарантује безбедност, штити права и слободе својих грађана и то испуњава савременим, демократским, одговорним и ефикасним институционалним деловањем. Министарство испуњава већи број мисија односно задатака. Проактивним и превентивним деловањем, сарађујући са правосудним органима и полицијским службама других држава, тежи спречавању извршења криминалних радњи. Има улогу заштите права и слобода грађана, одржава јавни ред и мир. Спречава насиље у породици и насиље међу партнерима у складу са овлашћењима које има. Издаје документа и има функцију сервиса грађана. Приликом избијања природних катастрофа и техногених хаварија има улогу да заштити грађане и пружи им помоћ, у сарадњи са локалном заједницом и институцијама као и међународним организацијама. Задатак Министарства је и заштита граница и контрола кретања како људи тако и материјалних добара и спречавање криминалних радњи. Такође задатак Министарства је и безбедност саобраћаја, контрола, заштита грађана, надзор, вршење увиђаја саобраћајних незгода као и превенција. Као општи циљ Министарства наводи се ефективно, ефикасно и економично пословање као савремене, демократске и одговорне полицијске службе која делује као сервис грађана и гарантује њихову безбедност. Постоје три стратешке области, и то: безбедност; развој институционалних капацитета и сарадње; сервис грађана. У оквиру ових стратешких области су приоритети и циљеви Министарства груписани („Службени гласник Републике Србије“, број 78/2018).

У Министарству се запослени категоризују у три основне групе. То су полицијски службеници, државни службеници и намештеници. Као полицијски службеници се третирају лица која извршавају полицијске послове и налазе се у статусу овлашћених службених лица и примењују полицијска овлашћења, мере и радње (овлашћена службена лица), морају поседовати најмање завршену полицијску обуку основног нивоа. Полицијски службеници су и лица која извршавају унутрашње послове који су у вези са полицијским пословима и пословима заштите и спасавања (лица са посебним дужностима) (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019). Полицијски службеници имају радне услове који утичу на њихову радну способност у негативном смислу. Долази до смањења способности. Изложени су пословима у којима су им живот и здравље угрожени, сnose велику одговорност за обављање дужности као и за пропусте и сама природа посла је веома тешка (Драгишић, 2011). Државни службеници обављају остале послове из делокруга Министарства. Ови послови су правни, информатички, материјално-финансијски, рачуноводствени и административни. Пратеће помоћно-техничке послове обављају намештеници (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

1.1. Организациона структура Министарства унутрашњих послова

У оквиру Министарства унутрашњих послова постоје унутрашње организационе јединице. Ове јединице су : „кабинет министра; секретаријат; дирекција полиције; сектор за међународну сарадњу, европске послове и планирање; сектор за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије; сектор унутрашње контроле полиције; сектор за материјално-финансијске послове; сектор за људске ресурсе; сектор за ванредне ситуације; служба интерне ревизије; служба за безбедност и заштиту података“. Свака од наведених организационих јединица обавља себи својствене послове у оквиру својих одељења и одсека (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019). У даљем тексту биће укратко представљене ове организационе јединице.

Кабинет министра обавља послове који су веома важни за рад министарства као што су послови везани за односе са јавношћу, саветодавни, протоколарни, административни и полицијски послови. Омогућава правовремено информисање министра о процесима, догађајима и сазнањима важним за рад Министарства. У сврху обављања полицијских и других послова које је одредио министар у сарадњи је са унутрашњим организационим јединицама Министарства . У саставу Кабинета се налазе: „Одељење за стручно-оперативне и полицијско аналитичке послове; Одељење за послове протокола и Одељење за медије и комуникације“. Свако од ових одељења специјализовано је за различита задужења (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Улога Секретаријата везана је за анализирање закона и правних прописа из подручја Министарства као и давање мишљења од стране стручњака. Секретаријат у складу са задатим процедурама израђује опште, нормативне и појединачне правне акте. Да би полицијски и други унутрашњи послови били извршени у складу са законом, секретаријат извршава нормативне, опште правне и правно-саветодавне послове, који су од интереса за цело Министарство. Када долази до сарадње са осталим државним органима стручно правно подржава и инструкује организационе јединице Министарства. Узима активно учешће у преговорима са Европском Унијом у циљу испуњења узлова за приступање Европској Унији. У вези приступања информацијама од јавног значаја омогућава законити приступ и размену података са осталим органима. Залаже се за ефикасно и усклађено функционисање организационих јединица Министарства. Састав Секретаријата чине: „Група за

административно-техничке и документалистичке послове; Одељење за системско-правне послове; Одељење за стамбене послове и Одељење за обраду података, притужбе и сарадњу са независним телима“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

У складу са Законом о полицији а у циљу обезбеђивања заштите живота и тела грађана као и њихових права и слобода и материјалних добара, Дирекција полиције спроводи полицијске и друге унутрашње послове. У оквиру Дирекције полиције се израђује Стратешка процена стања јавне безбедности на основу чега се доноси Стратешки план полиције. Дирекција прати, врши надзор и извештава о реализацији приоритетних задатака, координира, непосредно учествује, контролише, вреднује и анализира све активности из надлежности полиције, поступа по захтевима судова и тужилаштва, притужбама грађана и др. предузима мере и радње у ванредним ситуацијама и у случају ратног стања (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

„Дирекција у сарадњи са другим организационим јединицама Министарства: организује, координира, прати, контролише и непосредно обавља послове међународне оперативно-полицијске сарадње, европских интеграција, управљања пројектима; учествује у изради кадровског плана, буџетском програмирању, планирању и дефинисању програма стручних обука и усавршавања у полицијским пословима, учествује у развоју система информационо-комуникационих технологија, предлаже доношење плана за материјално-финансијско пословање Дирекције; Доприноси безбедносно-полицијској и наставно-научној активности; Прати прописе, предлаже измене и допуне, иницира и учествује у изради предлога прописа и извештаја“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019:10).

Функцију руковођења Дирекцијом полиције обавља Директор полиције, који се бира јавним конкурсом на период од пет година. Има заменика и више помоћника. Организационе јединице које се успостављају у седишту Дирекције су: „Биро директора полиције; Канцеларија за координацију активности у борби против трговине људима; Управа полиције; Управа граничне полиције; Управа саобраћајне полиције; Управа криминалистичке полиције; Управа за управне послове; Командно-оперативни центар; Јединица за обезбеђење одређених личности и објеката; Управа за међународну оперативну полицијску сарадњу; Јединица за заштиту; Жандармерија; Хеликоптерска јединица; Специјална антитерористичка јединица и

Координациона управа за Косово и Метохију“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Сектор за међународну сарадњу, европске послове и планирање кључан је за послове Министарства у области међународне сарадње, европских интеграција планирања и управљања пројектима, јер се бави њиховом организацијом, анализирањем, планирањем и реализацијом. Руководи фондове финансиране од стране Европске уније као и осталих међународних извора. Одговоран је за организовање и планирање процеса европских интеграција као и за дефинисање тока и самих циљева у кључним областима рада целокупног Министарства а везаних управо за финансирање фондова. Билатерална и мултилатерална међународна сарадња везана за потребе Министарства у надлежности је сектора, који је задужен за њено планирање, организовање и праћење. У самој надлежности Сектора јесте израда планских докумената Министарства као и праћење и оцењивање спроведених и усвојених планских докумената и обавештавање о њиховом спровођењу. Овај Сектор садржи: „Групу за превођење; Одељење за међународну сарадњу; Одељење за европске послове и планирање и Одељење за управљање пројектима“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Сектор за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије (САТИТ) прави услове у којима функционише Дирекција и остале организационе јединице Министарства. Бави се организовањем, развојем и експлоатацијом информационог система. Такође се бави изградњом и надзором, планирањем и коришћењем телекомуникационих и криптозаштитних система. Обезбеђује безбедност информационог система и мрежне инфраструктуре Министарства . Сноси одговорност за правилно функционисање, одрживост и економичност рачунарске и телекомуникационе мреже, као и за телефонски систем и систем видео-надзора, а искључиво важна улога му је техничка заштита Министарства. Врши разој и унапређење географског информационог система и користи технологију просторног управљања подацима. Задатак му је и омогућавање несметаног функционисања система управљања базама података; инсталирање и одржавање серверских оперативних система, апликативних сервера и преосталог системског софтвера. Његова улога се своди и на израду и унапређење корисничких апликација и моделовање нове базе података за програмске системе. Остварује израду техничких решења за извршавање безбедне и поуздане размене података између правних субјеката и Министарства. Развој и правилан рад електронске управе односно информационо-комуникационе инфраструктуре и информационих система такође је у

надлежности овог сектора. Извештавање о стању јавне безбедности у Републици Србији као и информисање и праћење безбедносно занимљивих појава и догађаја његов је задатак. Обавља послове уочавања, контроле, анализе и истраживања безбедносних изазова, ризика и претњи по јавну безбедност. Годишњи извештај и периодични извештај о раду се анализира и усваја од стране сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије као и контрола израде и доношење плана набавки. У сврху унапређења послова који се налазе у његовој надлежности сектор предлаже измене прописа и других аката и учествује у њиховој изради. Обавља сарадњу са организацијама и другим државним органима као и са другим организационим целинама Министарства. У саставу сектора за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије налазе се следећа одељења и центар: „ Центар за реаговање на нападе на информациони систем; Одељење за оперативно планске послове; Одељење за персонализацију идентификационих докумената; Одељење за радио комуникације; Одељење за комуникације; Одељење за системе видео надзора и техничке заштите; Одељење за развој; Одељење за електронско пословање; Одељење за серверску инфраструктуру; Одељење за информациону безбедност; Одељење за полицијску аналитику; Одељење за статистичку аналитику и оперативно-криминалистичке евиденције; Одељење за аналитику Београд; Одељење за информационе технологије Београд; Одељење за телекомуникације Београд; Одељење за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Нови Сад; Одељење за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Ниш; Одељење за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Крагујевац и Одељење за аналитику, телекомуникационе и информационе технологије Краљево“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Сектор унутрашње контроле (СУК) задужен је за контролу полицијских службеника и других запослених у Министарству, као и да ли они при обављању службених задатака и полицијских овлашћења поштују људска и мањинска права и слободе. Уочава и спречава коруптивно деловање извршено на послу или повезано са послом од стране полицијских службеника и других запослених у Министарству, и поступа у складу са законом којим се уређује кривични поступак. Превентивно контролише све организационе јединице Министарства. Уколико су у организационим јединицама приликом контроле уочене неправилности, пропусти и незаконитости у раду, наређује мере за њихово отклањање и контролише њихову реализацију. Да би смањио могућности за злоупотребу службеног положаја, спречио коруптивна и неетичка понашања запослених у Министарству сектор

унутрашње контроле покреће измене прописа или усвајање нових, као и увођење јасних процедура у раду. За свако радно место у Министарству и у свим организационим јединицама, ради оснивања јединствене методологије на основу које се препознају, идентификују и процењују ризици од корупције и утврђују институционални фактори који омогућавају корупцију препознату регистром ризика, врши анализу ризика од корупције. За сваког руководиоца као и запосленог на високоризичном месту врши евиденцију о њиховом имовинском стању, контролише њихов имовински картон као и промене имовинске ситуације. Сарађује са другим организацијама, сродним службама и међународним институцијама које се баве корупцијом и врши примену стандарда издатих од стране Европске Уније. Сарађује са страним службама и њиховим официрима надлежним за сарадњу са нашом државом на оперативном нивоу, поштујући међународне уговоре и принцип узајамности. Са циљем едукације полицијских службеника учествује у изради програма професионалних обука и усавршавања, и извршава специјалистичке обуке. Обавештава о извршавању активности које се односе на надлежност Сектора и помаже при изради стратегија, акционих планова и других планских докумената Министарства. У саставу Сектора унутрашње контроле налазе се: „ Одељење за оперативне активности (Одсек за криминалистичко-оперативно поступање; Одсек за тајни надзор и техничку подршку; Одсек за криминалистичко-оперативну аналитику и надзор комуникација); Одељење за координацију рада центра (Одсек-Центар Београд; Одсек-Центар Нови Сад; Одсек-Центар Ниш; Одсек-Центар Крагујевац); Одељење за превентивне активности (Одсек за превентивну контролу и анализу ризика од корупције; Одсек за проверу имовног стања; Одсек за спровођење теста интегритета); Одељење за безбедносне провере и оперативну подршку (Одсек за безбедносне провере; Одсек за оперативну подршку)“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Сектор за материјално-финансијске послове врши послове логистике, њима се омогућавају услови за рад полиције и других организационих јединица Министарства. У надлежности овог сектора су послови везани за финансије и рачуноводство, располагање буџетом, јавне набавке, имовински и правни послови, послови архиве и писарнице, изградње објеката, одржавање ресурса и службених возила, као и обезбеђења хране и смештаја припадницима Министарства. Води рачуна о коришћењу покретне и непокретне имовине које користи Министарство. Сагледа и прати које су потребе Дирекције полиције и организационих јединица у седишту Министарства и координира радом одељења логистике на нивоу

Министарства. Бави се вођењем књига и пословима буџетског рачуноводства, спроводи пројекте, врши послове писарнице као и архивирања докумената. Изграђивањем нових објеката омогућава одржање услова за функционисање организационих јединица Министарства. Води рачуна о количинама и залихама опреме, муниције, оружја, основним средствима у магацину и врши њихово евидентирање. У саставу Сектора за материјално-финансијске послове налазе се: „Одељење за материјалне послове; Одељење за послове набавки; Одељење за финансијско-рачуноводствене послове и буџет; Одељење за организовање исхране и смештаја; Одељење за логистику подручних полицијских управа; Одељење за логистику Полицијске управе за град Београд; Одељење за имовинско-правне и нормативно-правне послове; Одељење за опште послове; Одељење за одржавање и експлоатацију возила; Одељење за изградњу и одржавање објеката и опреме; Одељење за магацинско пословање и контролу кретања имовине“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Сектор за људске ресурсе да би омогућио неометано функционисање организационих јединица Министарства, управља људским ресурсима. Сарађујући са организационим јединицама Министарства доводи до настанка и спровођења стратегије развоја људских ресурса у Министарству и руководи спровођење политике истих могућности у области управљања људским ресурсима. На основу анализе сличних група послова оформљује Каталог радних места. Описује радна места, услове који су неопходни да би рад био делотворан и врши процењивање сложености радних места. Спровођење унутрашњих и јавних конкурса за попуну радних места у Министарству је у надлежности овог Сектора. Омогућава даљи развој каријера својих запослених, њихово усавршавање и додатно оспособљавање. Врши оцењивање рада запослених, као и одређивање плата и бенефиција и стара се о безбедности и здрављу на раду и врши психолошку превенцију запослених. Издаје научно-истраживачке радове за потребе Министарства. Преговара са синдикатима који су активни у Министарству. Приликом судских поступака запослених у Министарству, заступа интересе Министарства унутрашњих послова на основу овлашћења Државног правобранилаштва. У саставу Сектора за људске ресурсе налазе се: „Одељење за стратегију, планирање и софтверску подршку управљању људским ресурсима; Центар за полицијску обуку; Одељење за развој запослених и организације; Одељење за регрутацију и селекцију; Одељење за радно-правне послове; Одељење за плате и бенефиције; Одељење за здравље запослених и безбедност на раду; Одељење за психолошку делатност и Одељења, одсеке и групе за људске

ресурсе у подручним полицијским управама“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

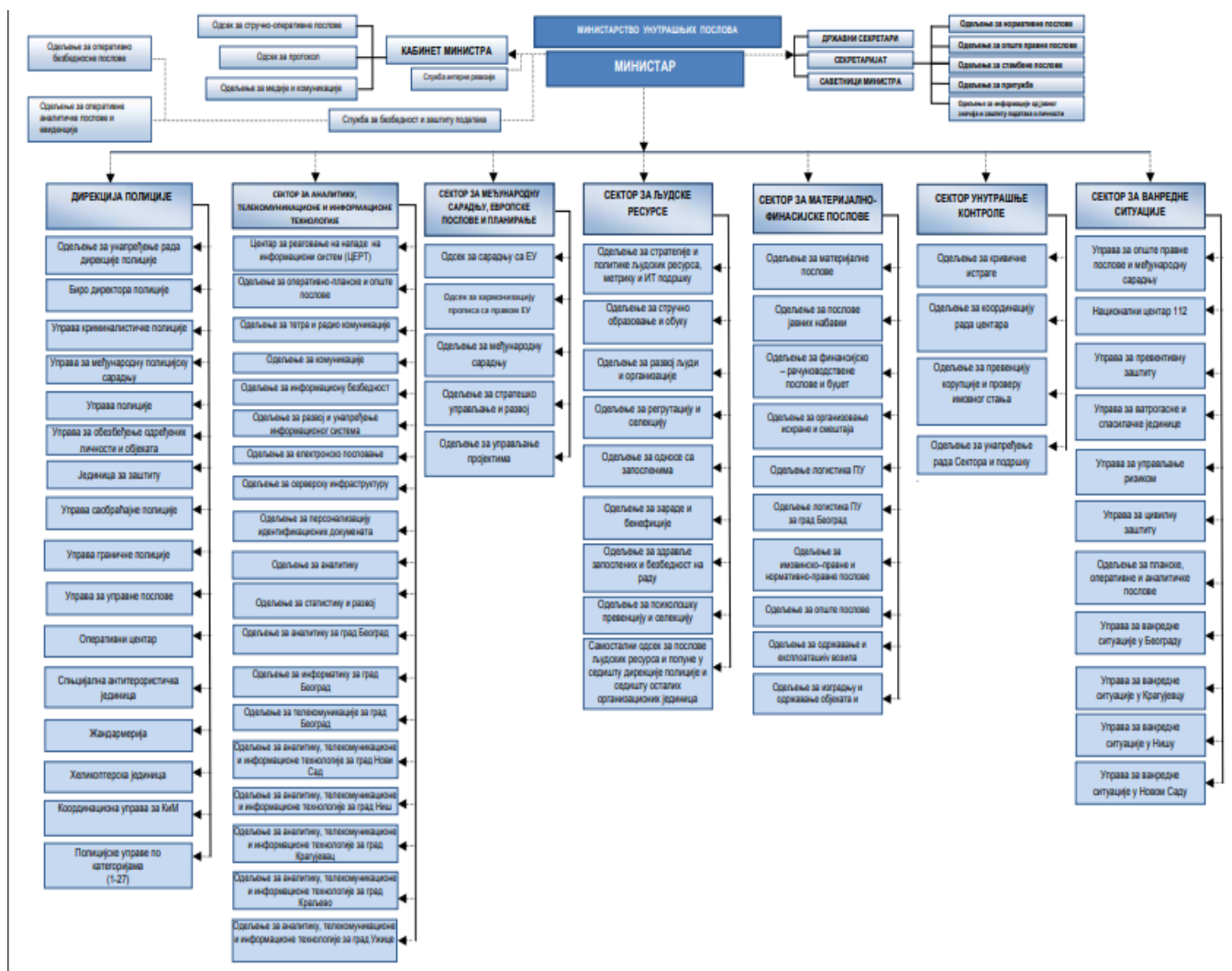
Сектор за ванредне ситуације ради организовања, планирања, спровођења, контроле мера заштите живота, здравља, материјалних ствари, сачувања услова неопходних за живот и спремања за превладавање ситуација приликом избијања пожара, елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, утицаја опасних материја, угрожавања великих размера које могу довести до угрожавања живота и здравља људи и животне средине или да изазову штету и учествују у одстрањивању последица насталим ванредном ситуацијом или ванредним догађајима, врше послове нормативне, управне, организационо-техничке, превентивне, образовне, информативне и друге природе. Начелник Сектора има могућност да од чланова Сектора за ванредне ситуације оформи специјалистички тим за заштиту и спасавање. Ови тимови у зависности од врсте интервенција за коју су стручно обучени могу бити за спасавање и рад на води и за спасавање из рушевина. У саставу Сектора за ванредне ситуације налазе се: „Одељење за правне послове и међународну сарадњу; Одељење за економску и материјално-техничку подршку; Управа за превентивну заштиту; Управа за управљање ризиком; Управа за ватрогасне-спасилачке јединице и цивилну заштиту; Управе за ванредне ситуације у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду; Одељења за ванредне ситуације у Бору, Ваљеву, Врању, Зајечару, Зрењанину, Јагодини, Кикинди, Краљеву, Крушевцу, Лесковцу, Новом Пазару, Панчеву, Пироту, Пожаревцу, Прокупљу, Пријеполу, Смедереву, Сомбору, Сремској Митровици, Суботици, Ужицу, Чачку и Шапцу“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Служба интерне ревизије се бави ревизијом пословних процеса који су у надлежности Министарства унутрашњих послова и дефинисани су Законом о министарствима. Ова ревизија се врши тачно онако како је наглашено Правилником о заједничким критеријумима за организовање и методолошким правилима за поступање и извештавање интерне ревизије у јавном сектору. Циљ ревизије је да провери да ли процеси функционишу у складу са прописима и да ли омогућавају добијање задатих циљева, из надлежности Министарства. Ради унапређења пословања појединачних организационих делова Министарства и Дирекције полиције основана је интерна ревизија, њене активности су независне и објективне и служе за оцењивање. За извођење међународних програма и пројеката, у област рада интерне ревизије укључена је ревизија фондова Европске Уније и других ресурса које су обезбедиле међународне институције и тела. Прегледом доказа послови ревизије се обављају на терену,

оценом пословних процеса у свим организационим јединицама Министарства и Дирекције полиције: прегледом документације; непосредним увидом у материјална средства; обављањем разговора са руководиоцима и запосленима у организационим јединицама које представљају предмет ревизије, сачињава се мишљење које се прослеђује Министру и одговорном лицу субјекта ревизије. Ови послови извршавају се на основу Стратешког, Годишњег плана рада и оперативних планова и програма рада који представљају основу за извођење функције интерне ревизије. Сарадњу остварује са Сектором унутрашње контроле МУП-а, Државном ревизорском институцијом, осталим државним органима, међународним и домаћим струковним институцијама и удружењима, Министарством финансија-Сектором за интерну контролу и интерну ревизију, достављањем стратешких и годишњих планова рада и извештаја о извршеним ревизијама (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

Служба за безбедност и заштиту података са циљем извршења безбедносних провера за издавање сертификата за приступ тајним подацима поштујући Закон о тајности података, извршава послове прикупљања, анализе, провере, обраде података физичких и правних лица. Служба је надлежна да обави безбедносну проверу кандидата и утврди да ли они испуњавају утврђене услове за рад у Министарству унутрашњих послова. У складу са прописима записује безбедносне провере, решења о издатим сертификатима и потписаним изјавама. У саставу Службе за безбедност и заштиту података налазе се два одељења и то: „Одељење за оперативно безбедносне послове и Одељење за контролу, надзор и оперативну подршку“. (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

1.2. Организациона схема Министарства унутрашњих послова Републике Србије

Слика 1- шематски приказ организације Министарства унутрашњих послова, преузето:

http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/ministarstvo/organizacija!/ut/p/z1/hc9NC4JAEAbg3xLh1RkVNu22oJltkX1AthexsFVQN9Yt_35SXYo-

[5yYOzwszwCEB3mTXUmS6IE1W9XnPSbr0FsQK0WbLOPCQEjbdrljsYGDD7g7wy1AE_q_PX4kbhZOeoBXFjFjo2-8gJIGNdDXyfBa4jivFJ_hxw6ZV6XqTDueZbmAGXFTy8HiONgfHfCBVfspVrsyL6teF1ud2bKCBXdeZQkpR5eZR1gZ-qhSy1ZC8SjjXCZzXUV3ndHADri4JgQ!!/dz/d5/L0lHSkovd0RNQUZrQUVnQSEhLzROVkuUvc3I!/">5yYOzwszwCEB3mTXUmS6IE1W9XnPSbr0FsQK0WbLOPCQEjbdrljsYGDD7g7wy1AE_q_PX4kbhZOeoBXFjFjo2-8gJIGNdDXyfBa4jivFJ_hxw6ZV6XqTDueZbmAGXFTy8HiONgfHfCBVfspVrsyL6teF1ud2bKCBXdeZQkpR5eZR1gZ-qhSy1ZC8SjjXCZzXUV3ndHADri4JgQ!!/dz/d5/L0lHSkovd0RNQUZrQUVnQSEhLzROVkuUvc3I!/](5yYOzwszwCEB3mTXUmS6IE1W9XnPSbr0FsQK0WbLOPCQEjbdrljsYGDD7g7wy1AE_q_PX4kbhZOeoBXFjFjo2-8gJIGNdDXyfBa4jivFJ_hxw6ZV6XqTDueZbmAGXFTy8HiONgfHfCBVfspVrsyL6teF1ud2bKCBXdeZQkpR5eZR1gZ-qhSy1ZC8SjjXCZzXUV3ndHADri4JgQ!!/dz/d5/L0lHSkovd0RNQUZrQUVnQSEhLzROVkuUvc3I!/)

11.08.2019.године

2. Полиција у Србији

Појам „полиција“ потиче од грчке речи „politea“ и означава орган државне извршне власти који је одговоран за одржавање јавног реда и мира као и сигурности грађана и њихове имовине. Историјски подаци доказују да је полиција постојала и у најранијим данима људске цивилизације. Као организована сила државног апарата јавља се још у древној Кини, старом Риму и античкој Грчкој. Настанком државе и класног друштва у институционалном смислу развија се полиција (Кековић и други, 2017).

Појам полиција се углавном користио у ширем значењу него што се данас користи. У 14. веку у Француској, у ширем значењу овим појмом су означавали целокупну државну делатност, а у ужем посебно уређени државни поредак. Појам полиција је тек у 18. веку ушао у ширу употребу у европским државама. Под овим појмом се подразумевала цела унутрашња управа и унутрашњи државни послови, осим војске и судства. Крајем 19. века долази до сужавања појма, који је обухватао послове одржавања јавног реда и мира и сузбијања криминалитета. И у данашње време се реч полиција употребљава у различитим значењима. Најчешће означава посебну државну службу чија су задужења заштита јавног реда и мира, поретка и уређења као и заштита грађана и њихове имовине. Такође речју полиција означавају се три ствари, послови које извршавају запослени, сами запослени (полицајци) и објект у коме је смештена. Не постоји појам полиције који је шире прихваћен (Кешетовић, 2000).

Полиција је интегрисана у друштво, одржава јавни ред и мир свакодневно, што показује да су њихови послови рутински. У раду полиције битни су односи са грађанством. Веома је важно да између полиције и грађана постоји партнерски однос пун поверења. У раду полиције битна је професионалност и поштовање закона јер имају право и могућност за употребу принуде. Рад полиције заснован је на поштовању међународних и унутрашњих извора права. Унутрашњи извори права најважнији су за рад полиције. То су Устав, закони из области унутрашњих послова, безбедности, кривичног законодавства, као и други подзаконски акти. Полиција је уређена као систем. Овако уређена може ефикасно да извршава своју делатност. Професионализам и етичко поступање су кључни за рад полицијских службеника. Кључно је да полиција, службе безбедности и тајне службе извршавају своје послове поштујући законске прописе и да буду сервис грађана (Кековић и други, 2017).

У Србији, као што је већ било речи, у оквиру Министарства унутрашњих послова постоје унутрашње организационе јединице. Једну од организационих јединица представља Дирекција полиције. Полицијски послови су организовани у оквиру Дирекције полиције. Полиција се не бави само полицијским пословима већ и другим пословима који су у надлежности Министарства. У закону о полицији наводи се да је основна дужност полиције „подршка владавини права у демократском друштву и остваривање безбедности у складу са законом“. Примарни послови полиције односе се на одржавање јавне безбедности, али полиција извршава и друге послове попут пружања помоћи приликом избијања природних катастрофа, предузимање хитних мера када надлежни органи нису у могућности правовремено да их предузму и сарадња са другим органима и организацијама. Као што је и наведено, полицијске послове извршавају полицијски службеници (Драгишић, 2011).

Веома је битно да рад полиције не буде злоупотребљен од стране извршне власти. Да до тога не би дошло, систем је организован тако што се о датом случају обавештава јавни тужилац, који управља поступањима полиције у преткривичном поступку. Поред тога контрола се извршава и тако што министар једном годишње подноси извештај Народној скупштини о раду Министарства унутрашњих послова и о стању безбедности у држави (Драгишић, 2011).

Циљ полицијских послова јесте заштита живота, права, слобода и имовине грађана. Законом о полицији дефинисани су следећи полицијски послови:

- 1) „Превенција криминала и унапређење безбедности у заједници;
- 2) Откривање и расветљавање кривичних дела, обезбеђивање доказа, њихова анализа, криминалистичко форензичко вештачење употребом савремених форензичких метода и евиденција и откривање имовине проистекле из кривичног дела;
- 3) Откривање и расветљавање прекршаја и привредних преступа;
- 4) Откривање и хапшење учинилаца кривичних дела, прекршаја и других лица за којима се трага и привођење надлежним органима;
- 5) Одржавање јавног реда и мира, спречавање насиља на спортским приредбама, пружање помоћи у извршењима у складу са законом;
- 6) Регулисање, контрола, пружање помоћи и надзор у саобраћају на путевима и други послови из прописа о безбедности саобраћаја;

- 7) Обезбеђење одређених јавних скупова, личности, објеката и простора;
- 8) Безбедносна заштита одређених личности и објеката;
- 9) Контрола државне границе, послови у вези са кретањем и боравком странаца, послови азила, прекограничног криминала, ирегуларних миграција и реадмисије;
- 10) Извршавање послова утврђених прописима о оружју, приватном обезбеђењу и детективној делатности;
- 11) Безбедносна заштита Министарства;
- 12) Извршавање других полицијских послова и задатака утврђених законом и подзаконским актом Министарства донетим на основу овлашћења из закона“.

„Под полицијским пословима, изузетно у смислу овог закона, подразумевају се и послови руковођења организационим јединицама у Министарству“ („Службени гласник Републике Србије“, број 6/2016, 24/2018 и 87/2018)

При извршавању полицијских послова употребљава се полицијско обавештајни модел. Полицијско обавештајни модел јесте начин управљања полицијским пословима. Овај модел заснован је на криминалистичко обавештајним информацијама.

Законом о полицији, чланом 64, дефинисана су полицијска овлашћења:

- 1) „упозорење и наређење;
- 2) провера и утврђивање идентитета лица и идентификација предмета;
- 3) позивање;
- 4) довођење;
- 5) задржавање лица и привремено ограничење слободе кретања;
- 6) прикупљање обавештења;
- 7) привремено одузимање предмета;
- 8) преглед простора, објеката, документације и контрадиверзиони преглед;
- 9) заустављање и прегледање лица, предмета и саобраћајних средстава;
- 10) обезбеђење и преглед места догађаја;
- 11) употребу туђег саобраћајног средства и средства везе;

- 12) утврђивање присуства алкохола и/или психоактивних супстанци;
- 13) вршење безбедносних провера;
- 14) пријем нађених ствари;
- 15) употреба средстава принуде;
- 16) друга овлашћења предвиђена законом“ („Службени гласник Републике Србије“, број 6/2016, 24/2018 и 87/2018).

Актуелни Закон о полицији донет је 2016. године. У формалном и правно - техничком смислу он представља нови закон, али у материјалном смислу то баш и није. У материјалном смислу он је нова и унапређена верзија Закона о полицији из 2005. године. Нови закон је обимнији од претходног по броју чланова. Нови закон је донет ради правног положаја запослених у Министарству и редукције кадрова у области унутрашњих послова (Југовић и други, 2016).

3. Управа криминалистичке полиције

Послови управе криминалистичке полиције усмерени су ка свим видовима криминала. Она је задужена за праћење и анализирање стања и кретања криминалних радњи из области општег криминала, малолетничке делинквенције, привредног криминала, као и праћењем, проналажењем и хапшењем извршилаца кривичних дела у вези са опојним дрогама и оперативно – аналитичким праћењем свих видова криминала. Бави се организацијом и предузимањем полицијских мера и радњи на пословима превенције криминала, пословима уочавања и расветљавања свих облика организованог криминала, корупције и тероризма. Управа криминалистичке полиције у директној је сарадњи са другим организационим јединицама Министарства унутрашњих послова. Такође сарађује и са правосудним органима и другим државним органима и организацијама на националном и међународном нивоу. Циљ сарадњи је да се расветле и документују извршена кривична дела, и да се обезбеде валидни материјални докази. У току свог рада извршава криминалистичко – обавештајне послове, врши форензичка вештачења и испитивања, спроводи посебне доказне радње и циљане потраге, у складу са захтевима правосудних органа, полицијских управа, служби безбедности и Војске Србије. У циљу расветљавања и откривања кривичних дела и лишавања слободе учинилаца за којима се трага, врши контролно - инструктивну делатност других организационих јединица како у седишту Управе тако и у свим Полицијским управама. Одређује приоритете, усмерава рад и пружа стручну помоћ из делокруга криминалистичке полиције. Израђује стратешке пројекте, сачињава планове, прати спровођење међународних пројеката и сарађује са међународним организацијама и институцијама (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019).

У саставу управе криминалистичке полиције налазе се: „ Одељење за борбу против корупције, Служба за борбу против организованог криминала, Служба за борбу против дрога, Служба за борбу против тероризма, Служба за откривање ратних злочина, Служба за специјалне истражне методе, Служба за криминалистичко – обавештајне послове, Служба за сузбијање криминала, Служба за криминалистичку аналитику и Национални центар за криминалистичку форензику“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019:11).

4. Полицијска управа Панчево

Полицијска управа Панчево покрива територију Јужног Баната, која обухвата укупно осам општина и то : Панчево, Алибунар, Ковачица, Ковин, Опово, Бела Црква, Пландиште и Вршац. У оквиру Полицијске управе Панчево постоје Полицијске станице и Полицијске испоставе које су подељене према општинама односно окрузима. Полицијске станице су: ПС Алибунар; ПС Бела Црква, ПС Вршац; ПС Ковачица; ПС Ковин; ПС Опово и ПС Пландиште. Полицијска испостава у седишту је Полицијска испостава Панчево.

У саставу Полицијске управе Панчево налазе се три Одељења, четири самостална Одсека и једна група. Одељења су: Одељење полиције (ОП); Одељење криминалистичке полиције (ОКП) и Одељење саобраћајне полиције (ОСП). Самостални Одсеци су: Одсек пограничне полиције за странце, сузбијање илегалних миграција и трговину људима; Одсек за управне послове; Одсек за аналитику и полицијске евиденције; Одсек за ИКТ (информационо - комуникационе технологије). Група у оквиру ПУ Панчево је Група за људске ресурсе. Полицијском управом руководи начелник Полицијске управе.

У оквиру Одељења полиције, налази се Дежурна служба Полицијске управе Панчево, са одређеним бројем шефова смена и њихових помоћника, као и Полицијска испостава Панчево. У саставу Одељења полиције налази се начелник и заменик начелника Одељења полиције као и одређени број официра полиције.

У оквиру Одељења саобраћајне полиције налазе се две саобраћајне испоставе. Саобраћајне испоставе су: СПИ Панчево и СПИ Вршац. Одељењем руководи начелник, а у саставу су још официри одељења. У склопу сваке Полицијске станице се налази одређени број људи из униформисаног састава, који припадају и врше дужност саобраћајних полицајаца. Њима руководи начелник ПС.

Одељење криминалистичке полиције садржи четири одсека. Ти одсеци су: Одсек за сузбијање општег криминалитета; Одсек за сузбијање привредног криминалитета; Одсек за оперативну форензику; Одсек за криминалистичко – оперативну аналитику. Одсек за сузбијање општег криминалитета има пет група и то су: Група за сузбијање имовинских дела; Група за сузбијање крвних и сексуалних деликата; Група за сузбијање кријумчарења и наркоманије; Група за сузбијање малолетничке делинквенције и Група за потражну делатност.

На челу Полицијских станица налазе се начелници Полицијских станица, на челу Полицијских испостава налазе се командири Полицијских испостава, на челу Одељења налазе се начелници Одељења, на челу Одсека шефови Одсека и на челу група налазе се вође група.

Послови полицијске управе су да:

- 1) „на подручју општине, односно града, у којој је њено седиште непосредно обавља полицијске и друге унутрашње послове и остварује локалну сарадњу;
- 2) израђује оперативну процену јавне безбедности у складу са Законом о полицији, актом 24. тачка 1.;
- 3) доноси оперативни план полицијске управе у складу са Законом о полицији, актом 24. тачка 2.;
- 4) усклађује, координира и усмерава рад полицијских станица/испостава и обезбеђује остваривање локалне сарадње и одговорности;
- 5) врши контролно инструктивну делатност рада својих организационих јединица;
- 6) учествује по потреби у обављању послова из делокруга полицијских станица;
- 7) предузима мере обезбеђења одређених лица и објеката;
- 7а) обезбеђује редовно и хитно информисање и извештавање Дирекције полиције о појавама и догађајима на свом подручју;
- 8) скупштини општине локалне самоуправе, односно скупштини градске општине на подручју на коме се налази подноси извештај о раду и стању безбедности једном у годину дана;
- 9) обавља друге послове утврђене посебним законима, другим прописима и општим актима“ (Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, 2019:75,76).

Слика 2 - приказ ПС које припадају ПУ Панчево. МУП РС Дирекција полиције.

5. Анализа извршених кривичних дела на територији Републике Србије са посебним освртом на Полицијску управу Панчево за период од 2014. до 2018.године

5.1. Појам кривичног дела

Кривичним закоником Републике Србије дефинисано је да је кривично дело оно дело које је законом предвиђено као кривично дело. Уколико је искључена кривица, без обзира што постоје сва обележја кривичног дела која су одређена законом, кривичног дела нема. Кривично дело може бити извршено и нечињењем. То је у ситуацијама када се пропушта да се предузме чињење и закон то види као кривично дело. Време извршења кривичног дела је оно када га извршилац чини, без обзира на то када је последица настала. Као место извршења кривичног дела узима се она локација на којој је извршилац учинио кривично дело, али исто тако и она локација на којој су примећене последице од извршења кривичног дела. Уколико извршено дело није законом дефинисано као кривично дело пре него што је извршено, казна за исто не може бити изречена. За извршено кривично дело изриче се законом прописана казна, а у случају измене закона, изриче се казна која је повољнија у односу на учиниоца. Казна се може изрећи само особи која је крива за извршено кривично дело. Постоје 3 сврхе кажњавања: казна као упозорење да се не би извршило кривично дело; казна као утицај на друге људе да не изврше кривично дело и учвршћивање моралних вредности и подстицај да се поштује закон (Станојчић, 2016).

Чланом 43. Кривичног законика дефинисане су казне које се могу изрећи учиниоцу кривичних дела. Казне су следеће: „казна затвора; новчана казна; рад у јавном интересу; одузимање возачке дозволе“ (Станојчић, 2016:35).

5.2. Анализа кривичних дела

На територији Републике Србије 2014. године извршено је укупно 103.129 кривичних дела. Од целокупног броја за 34.317 кривичних дела је познат извршилац, за 5.649 кривичних дела учинилац је ухваћен на делу, а 63.163 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 31.022 кривична дела што представља 49.11% расветљавања, а 32.141 дело је остало нерасветљено. Исте године на територији Пу Панчево извршено је 4.067 кривичних дела. Од целокупног броја за 1.319 кривичних дела је познат извршилац, за 173 кривична дела учинилац је ухваћен на делу, а 2.575 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 1.212 кривичних дела што представља 47.07% расветљавања, а 1.363 дело је остало нерасветљено (МУП РС Дирекција полиције).

На територији Републике Србије 2015. године извршено је укупно 98.853 кривичних дела. Од целокупног броја за 35.810 кривичних дела је познат извршилац, за 6.010 кривичних дела учинилац је ухваћен на делу, а 57.033 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 29.528 кривична дела што представља 51.77% расветљавања, а 27.505 дело је остало нерасветљено. Исте године на територији Пу Панчево извршено је 3.564 кривичних дела. Од целокупног броја за 1.309 кривичних дела је познат извршилац, за 154 кривична дела учинилац је ухваћен на делу, а 2.101 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 1.177 кривичних дела што представља 56.02% расветљавања, а 924 дела је остало нерасветљено (МУП РС Дирекција полиције).

На територији Републике Србије 2016. године извршено је укупно 93.895 кривичних дела. Од целокупног броја за 34.769 кривичних дела је познат извршилац, за 7.073 кривичних дела учинилац је ухваћен на делу, а 52.053 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 28.538 кривична дела што представља 54.82% расветљавања, а 23.515 дело је остало нерасветљено. Исте године на територији Пу Панчево извршено је 3.225 кривичних дела. Од целокупног броја за 1.248 кривичних дела је познат извршилац, за 246 кривична дела учинилац је ухваћен на делу, а 1.731 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 952 кривичних дела што представља 55.00% расветљавања, а 779 дела је остало нерасветљено (МУП РС Дирекција полиције).

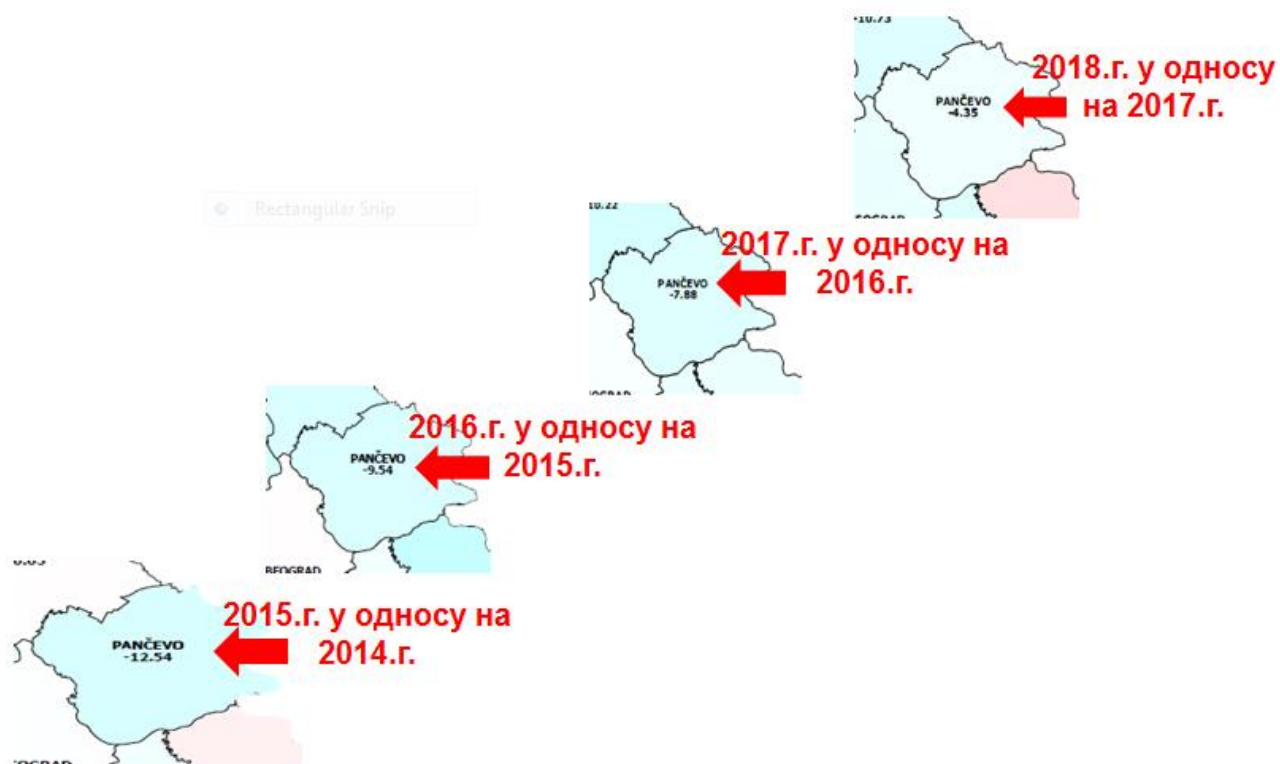
На територији Републике Србије 2017. године извршено је укупно 91.603 кривичних дела. Од целокупног броја за 36.763 кривичних дела је познат извршилац, за 7.922 кривичних дела учинилац је ухваћен на делу, а 46.918 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 26.114 кривична дела што представља 55.66% расветљавања, а 20.804 дело је остало нерасветљено. Исте године на територији Пу Панчево извршено је 2.968 кривичних дела. Од целокупног броја за 1.192 кривичних дела је познат извршилац, за 288 кривична дела учинилац је ухваћен на делу, а 1.488 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 849 кривичних дела што представља 57.06% расветљавања, а 639 дела је остало нерасветљено (МУП РС Дирекција полиције).

На територији Републике Србије 2018. године извршено је укупно 85.969 кривичних дела. Од целокупног броја за 34.385 кривичних дела је познат извршилац, за 9.805 кривичних дела учинилац је ухваћен на делу, а 41.779 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 23.725 кривична дела што представља 56.79% расветљавања, а 18.054 дело је остало нерасветљено. Исте године на територији Пу Панчево извршено је 2.839 кривичних дела. Од целокупног броја за 1.195 кривичних дела је познат извршилац, за 449 кривична дела учинилац је ухваћен на делу, а 1.195 кривична дела је извршио НН извршилац. Од целокупног броја извршених кривичних дела расветљено је 744 кривичних дела што представља 62.26% расветљавања, а 451 дела је остало нерасветљено (МУП РС Дирекција полиције).

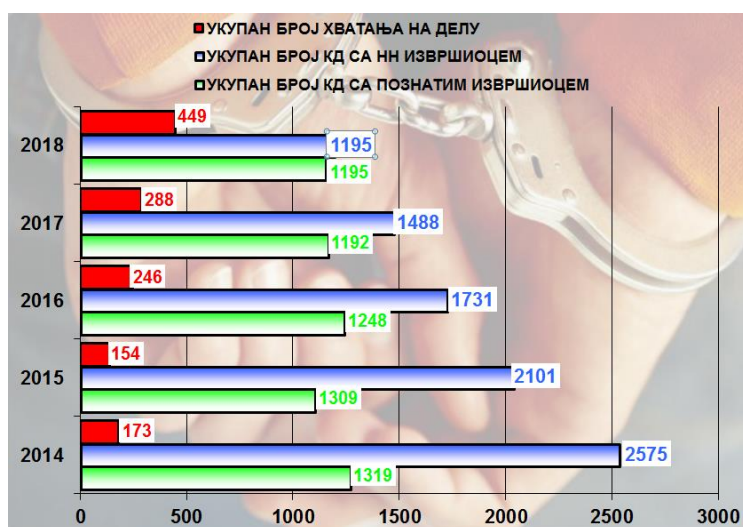
Из наведене анализе може се закључити да се број кривичних дела у посматраном периоду из године у годину смањује, а самим тим се ефикасност полиције у разјашњењу и расветљавању сукцесивно повећава.

УКУПАН БРОЈ КРИВИЧНИХ ДЕЛА

Преглед кретања укупног броја
кривичних дела (изражен у %)

Слика 3 – смањење броја кривичних дела на територији ПУ Панчево изражен у процентима. МУП РС Дирекција полиције.

Слика 4 – Статистички приказ података из евиденције ПУ Панчево. МУП РС Дирекција полиције.

5.3. Кривична дела из области привредног криминала

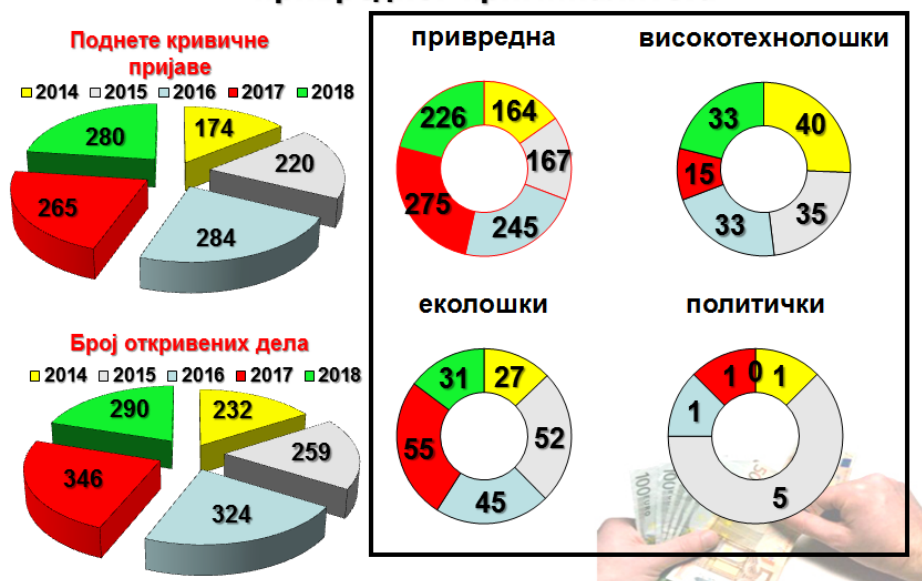
Не постоји општеприхваћена дефиниција привредног криминалитета, а веома је битно дефинисање појма да би се могао адекватно научно истражити. Дефиниције се разликују од периода и сврха ради које су настале. Као актуелна дефиниција узима се дефиниција професора др Божидара Бановића. „Привредни криминалитет би представљала сва деликтна понашања (чињења или нечињења) која се врше у привредним односима од стране правних и физичких лица, који, као субјекти тих односа, располажу одговарајућим овлашћењима према имовини на којој се ти односи заснивају, а деликтним понашањима се непосредно наноси штета тој имовини и повређују или угрожавају привредни односи“ (Жарковић и други, 2005:330).

Под кривичним делима против привреде сматрају се следећа кривична дела: фалсификовање новца; превара у обављању привредне делатности; превара у осигурању; фалсификовање хартија од вредности; проневера у обављању привредне делатности; злоупотреба поверења у обављању привредне делатности; фалсификовање и злоупотреба платних картица; пореска утаја; фалсификовање знакова за вредност; неуплаћивање пореза по одбитку; прављење, набављање и давање другом средства за фалсификовање; злоупотреба положаја одговорног лица; издавање чека и коришћење платних картица без покрића; злоупотреба у вези са јавном набавком; злоупотреба у поступку приватизације; пореска утаја; закључење рестриктивног споразума; неуплаћивање пореза по одбитку; кријумчарење; примање мита у обављању привредне делатности; прање новца; давање мита у обављању привредне делатности; злоупотреба монополистичког положаја; проузроковање стечаја; проузроковање лажног стечаја; неовлашћена употреба туђег пословног имена и друге посебне ознаке робе или услуга; оштећење поверилаца; недозвољена производња; недозвољена трговина; онемогућавање вршења контроле; злоупотреба овлашћења у привреди; нарушавање пословног угледа и кредитне способности; одавање пословне тајне; обмањивање купца; фалсификовање знакова, односно државних жигова за обележавање робе, мерила и предмета од драгоцених метала (Станојчић, 2016).

На територији наше државе 2014. године из области привредног криминала извршено је 7.949 кривичних дела, а на територији ПУ Панчено 179 кривичних дела. Наредне године на територији целе државе извршено је 8.363 кд, а ПУ Панчево 172. У Србији је 2016. године извршено 7.658 кд, а ПУ Панчево 252, годину касније у Србији 8.221 кд. а у ПУ Панчево 290.

И 2018. године на територији Републике извршено је 6.209 кривичних дела, а на територији ПУ Панчево 252 кривична дела (МУП РС Дирекција полиције).

Укупан број кривичних дела из области привредног криминалитета

Слика 5 – Кривична дела из области привредног криминала извршена на територији ПУ Панчево. МУП РС Дирекција полиције.

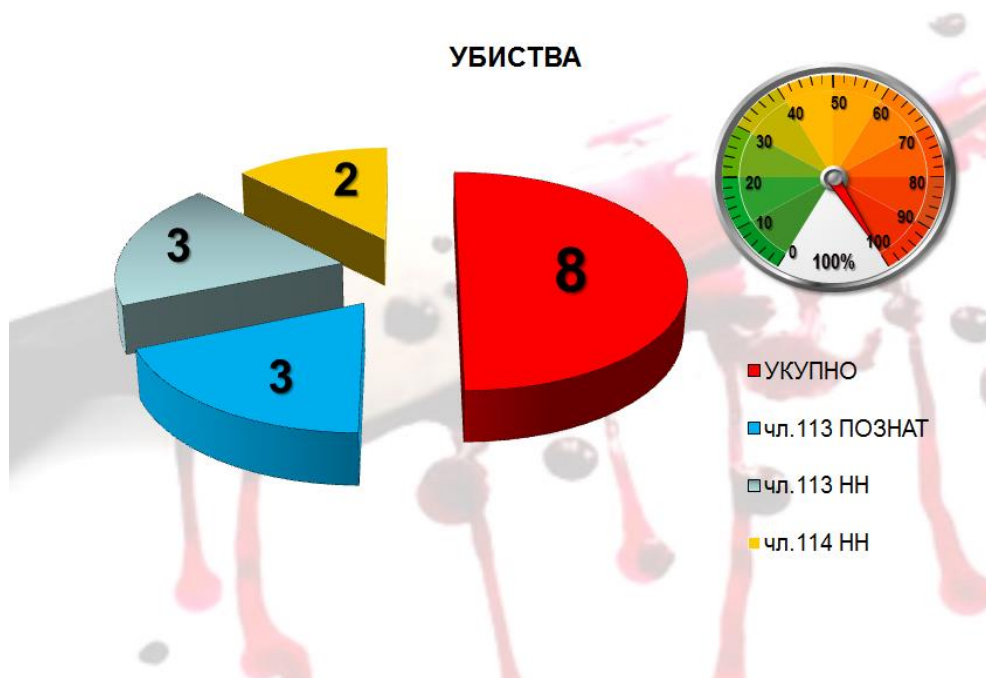
Анализом стања привредног криминалитета утврђено је да је у петогодишњем периоду сваке године откривено више кривичних дела од броја поднетих кривичних пријава, док је рад по неким делима још увек у току. Из наведеног се види болје и ефикасније поступање полиције из године у годину.

5.4.Кривична дела убиство и тешко убиство

Живот човека се штити од његовог настанка па до самог краја. Дакле објекат који се штити јесте човеков живот, а објекат који напада и извршилац истовремено је човек. Према угледу на страна законодавства Кривични законик Републике Србије прихвата поделу на обично и тешко убиство. Под обичним убиством сматра се радња која лишава живота друго лице. КЗ у члану 113. за ово дело прописује казну затвора од пет до петнаест година, у зависности од начина извршења дела. Кривично дело убиство могуће је извршити само према живом човеку, а последица извршења јесте смрт другог лица (Стојановић и други, 2017). Убиство може бити извршено како чињењем тако и пропуштањем или из нехата. Постоји много начина на који се може извршити убиство, а као најчешће професор др Божидар Бановић наводи: „устрељење ватреним оружјем, наношење смртоносних повреда хладним оружјем и тупим предметима, задачном струјом, моторним возилом и сл.“ (Жарковић и други, 2005:244).

Кривично дело тешко убиство прописано је КЗ чланом 114. Да би неко кривично дело било класификовано као тешко убиство поред убиства мора поседовати и неку од прописаних околности, наглашених законом. Те околности се односе на начин извршења дела, мотив и пасивни субјекат. Квалификаторне околности су прописане у 11 тачака. Прва тачка наводи да је један од облика, убиство које је извршено на свиреп или подмукао начин. Убиство које је извршено при безобзирном насилничком понашању је тачка 2. Трећа тачка наводи да се при извршењу убиства са умишљајем доводи у опасност живот још неког лица. У наредној тачки наводи се лишавање живота при вршењу кривичног дела разбојништва или разбојничке крађе. Околности следеће тачке јесу лишавање живота из користољубља, ради извршења или прикривања другог кривичног дела, и крвне и безобзирне освете. Тачка шест наводи да под тешким убиством спада лишавање живота службеног лица које обавља службену дужност. Наредна тачка наводи лишавање живота судије, јавног тужиоца, заменика јавног тужиоца или полицијског службеника у вези са вршењем службене дужности, тачка осам лишавање живота лица које обавља послове од јавног значаја. Тачка девет односи се на убијање детета и бремените жене, а десет члана породице којег је извршилац прво злостављао. И последња тачка наводи да се под тешким убиством сматра и умишљајно лишавање живота више лица. За кривично дело тешко убиство запрећена је казна затвором најмање десет година или затвором од тридесет до четрдесет година (Стојановић и други, 2017).

На територији Републике Србије у току 2014. године извршено је укупно 62 КД убиства из члана 113. КЗ РС. Такође је извршено и 134 КД убиства у покушају из чланана 113. КЗ РС у вези чл. 30. У истој години извршено је 50 КД тешко убиство из чл.114. КЗ РС, као и 38 КД тешко убиство у покушају из чл. 114. КЗ РС у вези чл 30. У ПУ Панчево укупно је извршено 6 КД убиство из чл.113. КЗ РС, исто толико (6) КД убиство у покушају из чл. 113. КЗ РС у вези чл.30. Тешко убиство из чл.114. КЗ РС извршено је у 2 случаја, док тешког убиства у покушају није било (МУП РС Дирекција полиције).

Слика 6 – Укупан број убиства 2014. године на територији ПУ Панчево. МУП РС Дирекција полиције.

На територији Републике Србије у току 2015. године извршено је укупно 41 КД убиства из члана 113. КЗ РС. Такође је извршено и 108 КД убиства у покушају из чланана 113. КЗ РС у вези чл. 30. У истој години извршено је 51 КД тешко убиство из чл.114. КЗ РС, као и 30 КД тешко убиство у покушају из чл. 114. КЗ РС у вези чл 30. У ПУ Панчево укупно је извршено 2 КД убиство из чл.113. КЗ РС, исто толико (2) КД убиство у покушају из чл. 113. КЗ РС у вези чл.30. Тешко убиство из чл.114. КЗ РС извршено је у 1 случају, док тешког убиства у покушају није било (МУП РС Дирекција полиције).

На територији Републике Србије у току 2016. године извршено је укупно 53 КД убиства из члана 113. КЗ РС. Такође је извршено и 107 КД убиства у покушају из чланана 113. КЗ РС у

вези чл. 30. У истој години извршено је 51 КД тешко убиство из чл.114. КЗ РС, као и 45 КД тешко убиство у покушају из чл. 114. КЗ РС у вези чл 30. У ПУ Панчево укупно је извршено 1 КД убиство из чл.113. КЗ РС, КД убиство у покушају из чл. 113. КЗ РС у вези чл.30. није било. Тешко убиство из чл.114. КЗ РС извршено је у 1 случају, док тешког убиства у покушају није било (МУП РС Дирекција полиције).

На територији Републике Србије у току 2017. године извршено је укупно 38 КД убиства из члана 113. КЗ РС. Такође је извршено и 81 КД убиства у покушају из члана 113. КЗ РС у вези чл. 30. У истој години извршено је 38 КД тешко убиство из чл.114. КЗ РС, као и 30 КД тешко убиство у покушају из чл. 114. КЗ РС у вези чл 30. У ПУ Панчево укупно је извршено 4 КД убиство из чл.113. КЗ РС, КД убиство у покушају из чл. 113. КЗ РС у вези чл.30. није било. Тешко убиство из чл.114. КЗ РС као и тешког убиства у покушају није било (МУП РС Дирекција полиције).

На територији Републике Србије у току 2018. године извршено је укупно 51 КД убиства из члана 113. КЗ РС. Такође је извршено и 79 КД убиства у покушају из члана 113. КЗ РС у вези чл. 30. У истој години извршено је 53 КД тешко убиство из чл.114. КЗ РС, као и 16 КД тешко убиство у покушају из чл. 114. КЗ РС у вези чл 30. У ПУ Панчево укупно је извршено 2 КД убиство из чл.113. КЗ РС, исто толико (2) КД убиство у покушају из чл. 113. КЗ РС у вези чл.30. Тешко убиство из чл.114. КЗ РС као и тешког убиства у покушају није било (МУП РС Дирекција полиције).

На територији ПУ Панчево у 2018. години догодила су се два карактеристична случаја породичног убиства, и то:

- Дана 05.06.2018. године око 02.00 часова у породичној кући у Загајици, СО Вршац, Ј.П. извршио је кривично дело Убиство из чл. 113. КЗ на штету своје супруге Ј.Б. на тај начин што је, након краће вербалне расправе, из ловачке пушке марке „Тоз“ калибра 16, за који је поседовао оружни лист, испалио један пројектил у пределу главе Ј.Б. и исту лишио живота. Након извршеног кривичног дела је покушао да изврши самоубиство на тај начин што је из поменуте пушке испалио један пројектил себи у пределу десног рамена. Исти је са тешким телесним повредама превежен у ОБ Вршац, затим УЦ Београд, где је задржан на даљем лечењу. Дана 15.06.2018. године у 11.04 часова по отпуштању из ОБ Вршац, одељења ортопедије је, по решењу судије за претходни поступак Вишег суда у Панчеву, одређен притвор и исти је спроведен у КПЗ Панчево (МУП РС Дирекција полиције).

- Дана 11.09.2018. године око 06.00 часова у породичној кући у Белој Цркви од стране Ђ.Ј. извршено је кривично дело Убиство из чл.113. КЗ на штету оца Ђ.Д. на тај начин што је након краће вербалне расправе ножем задао више убодних рана свом оцу у пределу врата и на тај начин истог лишио живота. Осумњиченом је по одобрењу Заменика ВЈТ Панчево одрђено задржавање у трајању до 48 сати и исти је спроведен у КПЗ Панчево, одсек Вршац (МУП РС Дирекција полиције).

5.5. Кривично дело разбојништво

Кривично дело разбојништво је сложено кривично дело. Карактеристично је по томе што садржи кривично дело принуду и кривично дело крађу. Разбојништво је крађа која се врши употребом принуде. Да би ово кривично дело било постојано тражи се да су предузете употреба силе и одузимање туђе покретне ствари. Претња се примењује да би одала утисак озбиљности и да би довела до застрашења субјекта чија се имовина жели одузети. Претња није довољна да би се кривично дело окарактерисало као разбојништво, потребно је да та претња изазове страх. Казна за ово кривично дело је казна затвора од две до десет година. Постоји и квалификовани облик овог кривичног дела, када вредност одузетих ствари прелази износ од милион и петсто хиљада динара, када је учињено од стране групе или је неком лицу са умишљајем нанета тешка телесна повреда. У овом случају казна затвора ће износити од три до петнаест година. Ово кривично дело налази се у Кривичном законiku под чланом 206. (Стојановић и други, 2017).

Статистички подаци Министарства унутрашњих послова говоре, да је 2014. године на територији Републике Србије извршено 3.107 разбојништва, исте године на територији ПУ Панчево извршено је 122 КД разбојништво. Годињу дана касније на територији државе извршено је 2.918 КД разбојништво, а та територији ПУ Панчево 100 КД. На територији целе државе 2016. године 2.269 КД, ПУ Панчево 49 КД. Наредне године у Србији 1.739 КД, а у ПУ Панчево 50 КД. И 2018. године у Републици Србији извршено је 1.446 КД разбојништво, а на територији ПУ Панчево 48 ових кривичних дела (МУП РС Дирекција полиције).

Слика 7 – Статистика извршених КД разбојништва на подручју ПУ Панчево 2017. и 2018. године. МУП РС Дирекција полиције.

Анализом кривичних дела Разбојништва из чл.206. КЗ РС закључује се да од 2014. до 2018. године сваке године долази до смањења укупног броја извршених КД, од којих се највећи број врши уз употребу ватреног оружја, ножа, силе или претње. Последње три године на територији ПУ Панчево предузете су опсежне мере и радње којима је постигнут значајан ефекат тј. преполовљен је број извршених разбојништава.

Карактеристичан пример расветљавања серије кривичних дела разбојништва на територији ПУ Панчево је следећи:

- Дана 25.04.2018. године поднет је извештај као допуна кривичне пријаве против Ш.М. због постојања основане сумње да је дана 31.08.2017.године у „Банка поштанска штедионица“, „АД Београд филијала Панчево бр.4“ лоциране у Панчеву, извршио кривично дело Разбојништво из чл.206 ст.2 у вези става.1 КЗ-а, над радницом З.Б. из Панчева. Кривично дело је извршио на тај начин што је мотором дошао до Банке поштанске штедионице маскиран на тај начин што је на глави носио кацигу за мотор. Након тога је пешице ушао у Банку где је уз претњу ватреним оружјем отуђио новац у износу од око 7 милиона динара. Такође поднете су кривичне пријаве против именованог за још четири кривична дела Разбојништво из чл. 206. ст.1 Кз-а, извршено у експозитурама Пошти на територији Панчева. Кривична дела су вршена на идентичан начин, тако што је извршилац, уз претњу ватреним оружјем отуђивао новац. Против Ш.М. по одобрењу ЗВЈТ Панчево, донето је решење о задржавању до 48 сати (МУП РС Дирекција полиције).

Закључак

Извршеном анализом улоге ПУ Панчево у систему безбедности Министарства унутрашњих послова, утврђено је следеће.

Полицијска управа Панчево представља једну од највећих Полицијских управа на територији Републике Србије, како територијално тако и по проблематици из области безбедности. Петогодишњи период разматрања и анализе показује успешно супротстављање рада полиције свим облицима криминала. Безбедносни задаци које поставља Министарство се успешно спроводе и реализују, те је приметан један позитивни тренд смањења укупног броја извршених кривичних дела од 2014. до 2018. године. Постављени циљеви се успешно испуњавају. Смањује се број укупно извршених кривичних дела, смањен је број нерасветљених кривичних дела, повећан је број откривених кривичних дела из области привредног криминала, те је самим тим повећана ефикасност на расветљавању кривичних дела са НН извршиоцем. Успешно се спроводи превентивни рад како од стране униформисаног састава тако и криминалистичке полиције, услед чега је преполовљен број извршених разбојништава у односу на претходни период. Самим тим грађани града Панчева и Јужног Баната повратили су пољуљано поверење у полицију, живе безбедније и кроз разне пројекте активно сарађују са полицијом. Субјективни осећај безбедности је повећан, у складу са приказаном статистичком анализом. Степен безбедности грађана и њихове имовине је подигнут на виши ниво. Из године у годину се смањује број најтежих кривичних дела са елементом насиља (убиства, тешка убиства и разбојништва) (Дневник стручне праксе, 2019).

Из свега наведеног може се закључити да је безбедносна ситуација на територији ПУ Панчево стабилна, на врло високом нивоу. Успостављен је позитиван тренд у свим посматраним областима, сарадња са грађанима, правосудним и другим органима је на врло високом нивоу те је потребно овакав начин рада задржати и у наредном периоду. Имплементацијом полицијско обавештајног модела рада и унапређењем превентивног поступања могуће је постићи још боље резултате, као и економичније и ефикасније поступање (МУП РС Дирекција полиције).

Литература

Акт: Дирекција полиције, Министарство унутрашњих послова, Република Србија Предмет: 03 број: 5648/19-6 од 18.09.2019. године, Београд.

Драгишић, З. (2011). *Систем националне безбедности Републике Србије*. Београд: Универзитет у Београду – Факултет безбедности.

Дневник стручне праксе (2019). Београд: Универзитет у Београду, Факултет безбедности.

Жарковић, М., Бановић, Б., Ступар, Љ. (2005) *Криминалистика – приручник* -. Земун: Виша школа унутрашњих послова.

Информатор о раду Министарства унутрашњих послова (2019). Београд: Министарство унутрашњих послова Републике Србије.

Југовић, С., Симовић, Д. (2016). Закон о полицији Републике Србије од 2016.године – критички поглед. У: *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду 1/2016*. (71-85)

Кековић, З., Димитријевић, И. (2017). *Системи безбедности са системом безбедности Републике Србије*. Београд: Универзитет у Београду - Факултет безбедности.

Кешетовић, Ж. (2000). *Односи полиције са јавношћу*. Београд: Виша школа унутрашњих послова.

Перишић, М. (2002). *Министарство и министри полиције у Србији 1811-2001*. Београд: Министарство унутрашњих послова: Војна штампарија.

Стајић, Љ. (2013). *Основи система безбедности: са основама истраживања безбедносних појава*. Нови Сад: Правни факултет, Центар за издавачку делатност.

Станојчић, Г. (2016). *Кривични законик: са регистром појмова и прилогом*. Београд: Пословни биро.

Стојановић, З., Делић, Н. (2017). *Кривично право посебни део*. Београд: Правна књига.

* Закони:

Закон о министарствима, „Службени гласник Републике Србије“, број 44/2014, 14/2015, 54/2015, 96/2015-др. Закон и 62/2017.

Стратегија развоја Министарства унутрашњих послова за период од 2018-2023. , „Службени гласник Републике Србије“ , број 78/2018.

Закон о полицији, „Службени гласник Републике Србије“, број 6/2016, 24/2018 и 87/2018.

Кривични законик, „Службени гласник Републике Србије“, број 85/2005 – испр., 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/2019.

* Интернет адресе:

<http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/>